

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi energiamarkkinoilla toimivien yritysten energiatehokkuuspalveluista

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki energiayhtiöiden energiatehokkuuspalveluista. Lain tavoitteena on edistää loppukäyttäjien energian tehokasta ja säästäväistä käyttöä. Lain keskeisenä päämääränä on luoda edellytykset ja puitteet energiatehokkuutta parantavien ja energiansäästöä aikaansaavien päätösten tekemiselle energian mittausta, laskutusta ja energiankäyttöön liittyvän palautetiedon antamista sääntelemällä. Lailla edistettäisiin energiansäästöä ja vähennettäisiin energiantuotannon aiheuttamia kasvihuonekaasupäästöjä sekä saavutettaisiin kustannussäästöjä energian loppukäyttäjille.

Lakia sovellettaisiin kaikkiin energiayhtiöihin, jotka myyvät tai jakelevat loppukäyttäjille sähköä taikka myyvät kaukolämpöä, kaukojäähdytystä tai polttoainetta. Lailla säädettäisiin energiayhtiöille velvollisuus tarjota loppukäyttäjille energian mittaamiseen ja laskutukseen liittyviä palveluja, joilla on vaikutusta energiatehokkuuden parantumiseen. Energian vähittäismyyjä velvoitettaisiin toimittamaan loppukäyttäjälle myös vuotuinen raportti tämän energiankäytöstä. Lisäksi

energiayhtiöille säädettäisiin velvollisuus toimittaa viranomaisille energiankulutusta koskevia tietoja. Esitys täydentäisi elinkeinon elämän energiatehokkuussopimusjärjestelmää. Energiatehokkuussopimukseen kirjatut ja niissä edellytetyt toimenpiteet energiayhtiöille ovat pääsääntöisesti yhteneväiset tai vaativammat kuin tästä laista energiayhtiöille aiheutuvat velvoitteet ovat lukuun ottamatta vaatimusta antaa pyynnöstä selvitys energian myyntiä koskevista tiedoista, jotka olisivat energiatehokkuuden seuraamisen ja edistämisen kannalta tarpeellisia.

Ehdotetulla lailla on tarkoitus panna täytäntöön energian loppukäytön tehokkuudesta ja energiapalveluista sekä neuvoston direktiivin 93/76/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2006/32/EY). Muilta osin direktiivi pannaan täytäntöön valtiovallan ja eri toimijoiden välillä solmituilla energiatehokkuussopimuksilla ja erikseen ehdotettavalla lailla julkisyhteisöjen energiantehokkuudesta.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
2.2 Kansainvälinen kehitys ja EU:n lainsäädäntö	5
2.3 Nykytilan arviointi	6
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	7
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	9
4.1 Yleistä	9
4.2 Taloudelliset vaikutukset	10
4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	10
4.4 Ympäristövaikutukset	10
4.5 Muut vaikutukset.....	10
5 ASIAN VALMISTELU	10
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto	10
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	11
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	12
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	12
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	17
3 VOIMAANTULO.....	17
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	17
LAKIEHDOTUS	19
energiamarkkinoilla toimivien yritysten energiatehokkuuspalveluista	19

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Eurooppa-neuvosto korosti maaliskuussa 2007 antamassaan toimintasuunnitelmassa, että EU:ssa on lisättävä energiatehokkuutta, jotta voitaisiin saavuttaa komission vihreässä kirjassa vuodelle 2020 asetettu 20 prosentin säästötavoite, ja kehotti jäsenvaltioita käyttämään tähän tarkoitukseen tehokkaasti hyödyksi kansallisia energiatehokkuuden toimintasuunnitelmiaan. Samalla Eurooppa-neuvosto vaati energiatehokkuuden toimintasuunnitelmasta marraskuussa 2006 annetuissa energianeuvoston päätelmissä korostettujen toimien perusteellista ja nopeaa täytäntöönpanoa. Nämä toimet liittyvät liikenteen energiatehokkuuteen, energiaa käyttävien laitteiden tehokkuutta koskeviin vähimmäisvaatimuksiin, energiankuluttajien energiatehokkuuteen ja energian säästämiseen tähtäävään käyttäytymiseen, energiateknologiaan ja innovaatioihin sekä rakennusten energiansäästöön.

Ehdotetulla lailla on tarkoitus saattaa voimaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi energian loppukäytön tehokkuudesta ja energiapalveluista sekä neuvoston direktiivin 93/76/ETY kumoamisesta (2006/32/EY). Lailla pantaisiin täytäntöön energiapalveludirektiivin 6 artiklan 1 kohdan alakohta a ja 13 artikla, joissa säädetään energiankäyttöä koskevan tilastotiedon toimittamisesta energiansäästötoimien suunnittelua ja toimeenpanoa varten sekä energiankulutuksen mittaamisesta ja asiakkaille energiankulutuksesta annettavasta palautetiedosta. Helmikuussa 2009 annettu valtioneuvoston asetus sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta (66/2009) sisältää sähkön mittaamista koske-

vat säännökset, jotka ovat riittävät sähkön osalta myös energiapalveludirektiivin toimeenpanon kannalta.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Lainsäädäntö ja sen kehitys viime vuosina

Sähkömarkkinalain (386/1995) 1 §:ssä on säädetty kaikille lain piiriin kuuluville yrityksille velvoite edistää energian säästäväistä ja tehokasta käyttöä omassa ja asiakkaidensa toiminnassa. Sähkömarkkinalaissa ja sen nojalla annetuissa säädöksissä on säädetty velvoitteita sähköntoimituksen selvityksestä ja mittauksesta. Valtioneuvoston asetus sähköntoimituksen selvityksestä ja mittauksesta (66/2009) määrittää vähimmäismittaustiedot eri käyttäjäryhmille sekä sen mitä tietoja ja millä aikataululla verkonhaltija siirtää sähkön myyjille. Verkonhaltijoille nykyisin kuuluvia sähköntoimitusten mittaukseen liittyviä yleisiä tehtäviä on asetuksessa täsmennetty siten, että verkonhaltijan tulee mittausta järjestäessään pyrkiä edistämään asiakkaidensa tehokasta ja säästäväistä sähkönkäyttöä sekä sähkönkäytön ohjausmahdollisuuksien hyödyntämistä. Säännöksellä pyritään varmistamaan, että verkonhaltijat huomioisivat energiatehokkuusnäkökulman ja asiakkaiden sähkönkulutuksen ohjaustarpeet nykyistä tehokkaammin mittauspalveluiden tarjonnassa. Tässä asetuksessa säädetään myös, että vuoden 2014 mennessä sähkön kulutuksen mittauksen tulee perustua tuntimittauksen ja mittaustiedon etäluentaan. Jakeluverkonhaltija voisi poiketa tietyin edellytyksin tuntimittausvelvoitteesta enintään 20 prosentissa ja-

keluverkon sähkökäyttöpaikoista. Energiamarkkinavirasto on antanut lisäksi sähkömarkkinalain nojalla määräyksen sähköenergiaa ja sähkön siirtoa koskevien laskujen erittelystä (367/441/2006).

Maakaasumarkkinalaissa (508/2003) säädetään vastaavasti kuin sähkömarkkinalaissa, että maakaasumarkkinoilla toimivien yritysten tehtäviin kuuluu huolehtia asiakkaittensa maakaasunhankintaan liittyvistä palveluista sekä edistää omassa ja asiakkaittensa toiminnassa maakaasun tehokasta ja säästäväistä käyttöä. Lain nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa maakaasumarkkinoista (622/2000) säädetään muun muassa siitä, että verkonhaltijan tulee järjestää maakaasukauppojen selvityksen ja laskutuksen perustana oleva mittarointi ja mittareiden lukeminen sekä mittaustietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen maakaasumarkkinoiden osapuolille. Energiamarkkinavirasto on antanut lisäksi maakaasumarkkinalain nojalla määräyksen maakaasuenergiaa ja maakaasun siirtoa koskevien laskujen erittelystä (314/01/2000).

Laissa sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta (1129/2003) puolestaan säädetään menettelyistä, joita käyttäen voimalaitoksen haltija voi varmentaa erikseen säädetyillä tuotantotavoilla ja erikseen säädetyistä energialähteistä tuottamansa sähkön alkuperän sekä sähkön alkuperän ilmoittamista koskevista sähkömyyjän vähimmäisvelvoitteista. Laissa säädetään myös siitä, että sähkömyyjän tulee ilmoittaa sähkökäyttäjille suunnatuissa sähkölaskuissa tai niiden liitteissä sekä myynninedistämisaineistossa Suomessa myymänsä sähkön alkuperää koskevia tietoja. Lain nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa sähkön alkuperän ilmoittamisesta (233/2005) säädetään puolestaan muun muassa siitä, että sähkön alkuperä on ilmoitettava sähkökäyttäjille suunnatuissa sähkölaskuissa tai niiden liitteissä vähintään kerran kalenterivuodessa sekä suoraan sähkökäyttäjille jaetussa tai lähetetyssä myynninedistämisaineistossa.

Sähkön ja maakaasun osalta on edellä kuvatuin tavoin jo säädetty erinäisten tietojen antamisesta loppukäyttäjille. Samoin loppukäyttäjillä on mahdollisuudet saada tietoja sähkön alkuperään liittyen. Sähkö- ja maakaasumarkkinalaissa säädettyjä velvoitteita

on noudatettu hyvin, mutta ne on nähty riittämättömiksi palveluiksi, jotta loppukäyttäjä voisi parantaa riittävästi kustannustehokasta energian loppukäytön tehokkuutta.

Energiatehokkuussopimukset

Elinkeinoelämän energiatehokkuussopimus on sopimusalueista laajin sisältäen koko teollisuuden, palvelualat, energiantuotannon sekä kaukolämmön ja sähkön siirron, jakelun ja vähittäismyynnin. Rakenteellisesti elinkeinoelämän energiatehokkuussopimus toimii siten, että työ- ja elinkeinoministeriön, Elinkeinoelämän keskusliiton ja toimialaliittojen välillä on voimassa puitesopimus elinkeinoelämän energiankäytön tehostamisesta vuosille 2008—2016. Siinä määritetään sopimusosapuolten keskinäiset velvoitteet sekä toimet, jotka kohdistuvat sopimusjärjestelmään liittyviin yrityksiin.

Yritys liittyy sopimusjärjestelmään allekirjoittamalla liittymisasiakirjan, jonka myötä yritys sitoutuu toimenpideohjelmiin kirjattuihin toimenpiteisiin. Toimenpideohjelmat ovat muuten toimialakohtaisia, mutta energiavaltaiselle teollisuudelle on sen erityispiirteiden vuoksi laadittu oma toimenpideohjelma. Yritykset, joilla ei vielä ole oman toimialan toimenpideohjelmaa, voivat liittyä elinkeinoelämän yleiseen toimenpideohjelmaan. Uusi toimialaliitto voi liittyä puitesopimukseen, kun toimialalle on laadittu toimenpideohjelma ja se on hyväksytty puitesopimuksen johtoryhmässä.

Kuntasektorin sopimusjärjestelmässä on kaksi vaihtoehtoista sopimusmallia. Suurille ja keskikokoisille kunnille on työ- ja elinkeinoministeriön ja kunnan kahdenvälinen energiatehokkuussopimus. Pienille kunnille on Motiva Oy:n hallinnoima energiaohjelma, johon kunta liittyy allekirjoittamalla liittymisasiakirjan. Energiatehokkuussopimuksen voi solmia yli 5 000 asukkaan kaupunki ja kunta sekä kuntayhtymät, joiden energiankäyttö on yli 5 000 MWh/vuosi. Energiaohjelmaan voivat liittyä alle 20 000 asukkaan kaupungit ja kunnat sekä kuntayhtymät, joiden asukasmäärä on 5 000—20 000 ja kuntayhtymät, joiden energiankäyttö on 5 000—20 000 MWh/vuosi, voivat valita energiatehokkuussopimuksen tai energiaohjelman.

Lämmitys- ja liikennepoltonesteiden jakelutoiminnan energiatehokkuussopimuksen (HÖYLÄ III) valtiovallan sopimuskumppaneita ovat Öljy- ja Kaasualan Keskusliitto, Öljy- ja Kaasulämmitysyhdistys, Suomen Bensiinikauppiaitten ja Liikennepalvelualan Liitto (SBL) ry, Öljyalan Palvelukeskus Oy ja joukko öljyalan yrityksiä.

Joukkoliikenteen energiatehokkuussopimus vuosille 2008—2016 koskee linja- ja paikallisliikennettä mukaan lukien rautatie-, metro- ja raitiovaunuliikenne. Sopimuksella tavoitellaan henkilökuljetusten alalla yhdeksän prosentin parannusta energiatehokkuuteen vuoteen 2016 mennessä.

Tavarankuljetusten ja logistiikan energiatehokkuussopimuksen vuosille 2008—2016 allekirjoittivat liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry, Logistiikkayritysten Liitto ry ja VR Osakeyhtiö. Sopimuksella tavoitellaan tavarankuljetus- ja logistiikka-alalla yhdeksän prosentin parannusta energiatehokkuuteen vuoteen 2016 mennessä.

Asuntokiinteistö- ja rakennuttajaliitto AS-RA ry:n kunnallisia ja yleishyödyllisiä asuinkiinteistöjä koskeva sopimus solmittiin marraskuussa 2002 ja se ulottuu vuoden 2012 loppuun saakka. Tällä alueella vastuuministerinä on ympäristöministeriö.

2.2 Kansainvälinen kehitys ja EU:n lainsäädäntö

Ruotsi

Ruotsissa on sähkön tuntimittaus jo kattavasti käytössä. Laki edellyttää, että kaikki sähkönkäyttöpaikat on varustettu tuntimittauksella viimeistään vuoden 2009 aikana.

Tanska

Tanskan liikenne- ja energiaministeri allekirjoitti elokuussa 2006 sähkön-, maakaasun, kaukolämmön ja öljyn jakeluyhtiöiden edustajien kanssa sopimuksen, jossa yhtiöt sitoutuvat erityisiin energiansäästötavoitteisiin. Sopimuksen myötä energiayhtiöiden velvoitteet päivittyivät vuoden 2005 energiansäästösopimuksen mukaiseksi. Säästöjen keinona

ovat yhtiöiden toteuttamat, niiden asiakkaisiin kohdistuvat energiansäästötoimet, joiden valinnassa yhtiöillä on suurempi vapausaste kuin aiemmin. Elokuussa 2006 solmittu sopimus sisältää yrityskohtaisen säästötavoitteen. Velvoitteiden tämänhetkinen kokonaismäärä on yhteensä n. 3 PJ vuodessa. Määrää on suunniteltu kasvatettavan.

Nykyisen säästösopimusjärjestelmän pohjalle on suunniteltu valkoisten sertifikaattien järjestelmää, jossa saavutetuilla säästöillä voisi käydä kauppaa tarkoitusta varten luodulla markkinapaikalla. Tämä on suunniteltu toteutettavan vuonna 2008 tehtävän poliittisen energiansäästösopimuksen väliarvioinnin jälkeen.

Iso-Britannia

Iso-Britanniassa on vuodesta 2002 ollut käytössä kaasun ja sähkön jakeluyrityksille määrättyihin velvoitteisiin perustuva järjestelmä energiatehokkuuden edistämiseksi, jossa energiayhtiön on toteutettava hankkeita, joilla heidän asiakkaansa säästävät energiaa.

Järjestelmä perustuu Ison-Britannian sähkö- ja kaasumarkkinoiden sääntelyviranomaisen Ofgemin jokaiselle sähkön- tai kaasun toimittajalle, jolla on vähintään 50 000 asiakasta, asettamalle yksilölliselle energiatehokkuuden parantamisvelvoitteelle. Toimittajille asetetut yksilölliset tavoitteet jaetaan niiden asiakasmäärän mukaisessa suhteessa Ison-Britannian kauden 2005—2008 energiatehokkuuden parantamisen kokonaistavoitteesta. Energianjakelijat saavat periä kuluttaja-asiakkailtaan kiinteän maksun toiminnan rahoittamiseksi.

Ison-Britannian hallitus on julkistanut syksyllä 2008 suunnitelman, jonka tavoitteena on saada käyttöön etäluettavat tuntimittarit sekä sähkön- että kaasunjakelussa kaikille asiakkaille vuoteen 2020 mennessä. Riittävät lain tasoiset säännökset tavoitteen toteuttamiselle on annettu 2008, mutta tarkempia teknisiä ja aikatauluun liittyviä säännöksiä ei ole vielä annettu.

Alankomaat

Alankomaissa on ollut jo 1990-luvun alusta saakka käytössä vapaaehtoiset sopimukset

valtiovallan ja elinkeinoelämän välillä energiansäästöä. Sopimustoimintaa hyödynnettään energiapalveludirektiivin toimeenpanossa artikkelin 6.2 antaman mahdollisuuden mukaan kuten Suomessakin. Energian mittaamiseen ja laskutukseen liittyvät energiapalveludirektiivin vaatimukset sisältyvät pääosin jo voimassa oleviin sähkö- ja maakaasumarkkinoita koskeviin säännöksiin. Joitakin tarkentavia säännöksiä, kuten kaukolämmön myyntiin liittyen, on valmistelussa.

Euroopan unioni

Energiapalveludirektiivi tuli voimaan toukokuussa 2006. Energiapalveludirektiivi koskee lähtökohtaisesti kaikkea muuta energian loppukäyttöä kuin päästökaupan piirissä olevia yrityksiä, lentoliikennettä ja merenkulkua. Energiapalveludirektiivi määrää jäsenvaltioille yhdeksän prosentin ohjeellisen energiansäästötavoitteen jaksolle 2008—2016. Säästötavoite määritetään energiayksiköissä käyttäen lähtöarvona vuosien 2001—2005 soveltamisalaa kuuluvan energiankäytön keskiarvoa. Suomen osalta yhdeksän vuoden säästötavoite on 17,8 TWh. Säästötavoitteeseen voidaan sisällyttää tietyin edellytyksin ns. varhaistoimia vuodesta 1995 lähtien ja erikseen perustelluissa tapauksissa vuodesta 1991 lähtien, edellyttäen, että toimien säästövaikutus on voimassa vielä vuonna 2016.

Jäsenvaltioiden tulee laatia Energiapalveludirektiivin voimassaolon aikana kolme energiatehokkuuden toimintasuunnitelmaa, joissa esitetään kansalliset toimet sekä raportoidaan saavutetut säästövaikutukset. Energiapalveludirektiivissä on energiayhtiöille velvoitteita, jotka liittyvät asiakkaiden energiankäyttöä koskevien tietojen toimittamiseen viranomaisille sekä energiansäästöä edistävien tietojen jakamiseen asiakkaille. Jäsenvaltiot voivat muuten itse valita ne toimet ja keinot, joilla ohjeellinen säästötavoite pyritään saavuttamaan. Säästöjen todentamiseksi jäsenvaltioiden on luotava energiansäästötoimille kattava seurantajärjestelmä, jonka yksityiskohdat tarkentuvat komitologiamenetelyssä.

Energiansäästöohjelmassa (2003—2006) on Suomessa arvioitu saavutettavan keski-

määrin 0,5 prosentin vuotuinen energiansäästö. Energiapalveludirektiivin mukaisen 9 prosentin säästötavoitteen saavuttaminen yhdeksän vuoden aikana edellyttää kattavaa varhaistoimien kartoittamista ja niiden säästövaikutusten selvittämistä.

2.3 Nykytilan arviointi

Valtioneuvosto asetti eduskunnalle selontekona marraskuussa 2008 antamassaan pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastategiassa Suomen strategiseksi tavoitteeksi energian loppukulutuksen kasvun pysäyttämisen ja kääntämisen laskuun siten, että energian loppukulutus vuonna 2020 olisi noin 310 TWh eli lähes 11 prosenttia pienempi kuin perusrussa. Pitemmän aikavälin visiona on, että vuoteen 2050 mennessä energian loppukulutusta tulisi alentaa edelleen vähintään kolmanneksella vuoden 2020 määrästä. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää energiankäytön tehostamista erityisesti asumisessa, rakentamisessa ja liikenteessä.

Energian loppukulutuksen kasvun taittaminen ja kääntäminen laskuun edellyttää, että energian käyttäjät saadaan tehostamaan energiankäyttöään ja säästämään energiaa. Tätä varten energian käyttäjä tarvitsee luotettavaa tietoa energian kulutuksestaan ja energiansäästämismahdollisuuksistaan. Riittävän usein tehty, mittarin luetaan perustuva laskutus ja kuluttajan energiankäytöstä annettu palaute ja vertailutieto auttavat energiankäyttäjiä tunnistamaan oman energiankäyttönsä tason ja herättävät pohtimaan energiansäästötoimia.

Voimassa olevassa lainsäädännössä energiayhtiöille ei ole säädetty velvollisuutta tarjota loppukäyttäjille energiapalveluita tai velvollisuutta toimittaa loppukäyttäjälle vuotuista raporttia tämän energiankäytöstä. Energiayhtiöille ei ole myöskään voimassa olevassa lainsäädännössä asetettu velvollisuutta toimittaa viranomaisille energiankulutusta koskevia tietoja.

Sen sijaan energiayhtiöt, osittain yhteistyössä valtion energiahallinnon kanssa, ovat kehittäneet energian säästävää ja tehokkaaseen käyttöön liittyvää asiakasneuvontaa ja viestintää jo vuosikymmenten ajan. Vuonna 1997 toimialan ja valtiovallan välillä sol-

mitut energiansäästö sopimukset (sähkön siirto- ja jakeluala, kaukolämpöala ja öljylämmityskiinteistöjä koskeva Höylä) edellyttivät sopimukseen liittyviltä yrityksiltä käytännön toimia asiakkaidensa energiansäästön edistämiseksi. Sopimuksen piirissä oli noin 80 prosenttia sähkön jakelusta ja vajaat 70 prosenttia kaukolämmön myynnistä. Sopimukseen liittyvän vuosiraportoinnin mukaan sopimustoiminnassa mukana olevista sähkön jakeluyrityksistä lähes 60 prosenttia antoi palauteraportin kotitalousasiakkailleen ja yli 90 prosenttia puhelinneuvontaa. Vastaavasti kaukolämpöalan yrityksistä yli 80 prosenttia antoi kulutuksen seurantaraportin asiakkailleen ja jokseenkin kaikki antoivat puhelinneuvontaa.

Joulukuussa 2007 solmittuun uuteen elinkeinoelämän energiankäytön tehostamista koskevaan puitesopimukseen vuosille 2008—2016 sisältyy energiapalveluja koskeva toimenpideohjelma, jonka mukaiset toimet pitkälti sisältävät energiapalveludirektiivin energiayhtiöiden palveluvelvoitetta koskevat vaatimukset. Sopimus kattaa sähkön sekä kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen myynnin ja jakelun. Puitesopimukseen on jo liittynyt sekä sähkön myynti- että verkkoyhtiöitä ja kaukolämpöyhtiöitä siten, että näillä kaikilla aloilla on vähintään 75 prosenttia myydyistä energiasta sopimustoiminnan piirissä. Työ- ja elinkeinoministeriön, ympäristöministeriön ja Öljy- ja kaasualan keskusliiton sekä polttoaineen tukkumyyjien kanssa solmittu Höylä III-sopimus öljylämmityskiinteistöjen ja liikenteen energiatehokkuudesta sisältää puolestaan näiden alojen energiapalveludirektiivin edellyttämiä toimia.

Energiapalveludirektiivin ohjeellinen 9 prosentin energiansäästötavoite päästökaupan ulkopuolisilla sektoreilla vuosina 2008—2016 on tarkoitus saavuttaa pääosin energiatehokkuussopimusten avulla sekä esityksillä laeiksi energiayhtiöiden energiatehokkuuspalveluista ja julkisyhteisöjen energiansäästön edistämiseksi. Energiatehokkuussopimuksen energiapalveluja koskeva toimenpideohjelma koskee sähkön myyntiä, siirtoa ja jakelua sekä kaukolämpö- ja kaukojäähdytystoimintaa. Sopimukseen liittyvät yritykset sitoutuvat toteuttamaan toimenpideohjelman mukaiset toimet ja raportoimaan toimistaan

vuosittain Motivan sopimusten seurantajärjestelmään. Näihin toimiin sisältyy energiapalveludirektiivin mukaisen mittauksen järjestäminen ja myös asiakkaille annettava palautetieto. Sopimukseen liittynyt energia-alan yritys on sitoutunut antamaan asiakkailleen myös energiatehokkuuteen liittyvää neuvontaa.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Lain tavoitteina on edistää energian loppukäyttäjien energian tehokasta ja säästäväistä käyttöä. Lain keskeisenä päämääränä on luoda edellytykset ja puitteet energiatehokkuutta parantavien ja energiansäästöä aikaan saavien päätösten tekemiselle. Aktiivoimalla ja motivoimalla energiankäyttäjät muuttamaan kulutustottumuksiaan energian säästämiseksi ja tekemään energiansäästöinvestointeja parannetaan edellytyksiä saavuttaa energiapalveludirektiivin 9 prosentin energiansäästötavoite vuonna 2016 ja kansallisen ilmasto- ja energiastrategian tavoite energian loppukäytön kääntämisestä laskuun siten, että se olisi 310 terawattituntia vuonna 2020. Lailla edistettäisiin myös kestävä kehitystä ja vähennettäisiin energiantuotannon aiheuttamia kasvihuonekaasupäästöjä sekä saavutettaisiin kustannussäästöjä energian loppukäyttäjille.

Esityksen keskeisenä sisältönä on energiayhtiöiden velvollisuus tarjota loppukäyttäjille sellaisia energiapalveluita, joilla on vaikutusta energiatehokkuuden parantumiseen. Energian mittaaminen pitäisi järjestää niin, että energian käytön laskutus voisi pääsääntöisesti perustua mitattuun energian kulutukseen. Energian vähittäismyyjä velvoitettaisiin toimittamaan loppukäyttäjälle myös vuotuinen raportti energiankäytöstä. Lisäksi energiayhtiöille säädettäisiin velvollisuus toimittaa viranomaisille energiankulutusta koskevia tietoja.

Suurin osa energian vähittäismyyjistä ja myös sähkön toimittamisesta asiakkaille huolehtivista jakeluverkkoyhtiöistä on liittynyt valtiovallan ja elinkeinoelämän väliseen energiatehokkuussopimukseen ja ne ovat sitoutuneet samalla toteuttamaan sopimukseen sisältyvää energiapalvelujen toimenpideohjelmaa. Energiatehokkuussopimus ja ener-

giapalvelujen toimenpideohjelma ovat osa energiapalveludirektiivin toimeenpanoa. Yritys, joka toimii sopimuksen ja toimenpideohjelman mukaisesti täyttää käytännössä tämän lain velvoitteet energiankäyttäjille annettavista energiatehokkuuspalveluista. Vaatimus energiapalveludirektiivin 6 artiklan mukaisesti energian myyntiä koskevasta selvityksestä, joka olisi erikseen sitä pyytäessä toimitettava energiatehokkuuden seuranta ja edistämistä varten, olisi kuitenkin yksinomaan lailla säädetty velvollisuus. Kun sopimukseen liittyminen on vapaaehtoista, lakia tarvitaan, jotta voidaan varmistaa energiankuluttajien oikeus ja mahdollisuus saada energiapalveludirektiivin edellyttämät palvelut myös silloin kun kyseiselle kuluttajalle energiaa toimittava yritys ei ole liittynyt sopimukseen.

Sähkön käyttäjille annettavan palautetiedon antajaksi voitaisiin määrätä joko sähkön mittauksesta vastaava jakeluverkkoyhtiö tai sähkön vähittäismyyjä. Verkonhaltija on alueellinen monopoli ja asiakassuhde sähkönkäyttäjään on luonteeltaan pysyvä. Samalla sen toimintaa rajoittaa verkkotoiminnan viranomaisvalvonta. Sähkön vähittäismyyjällä on avoimessa kilpailutilanteessa puolestaan suurempi tarve kehittää asiakaspalvelua ja erottua kilpailijoistaan. Sähkön kulutuksen mittaustiedot on mittausta koskevan valtioneuvoston asetuksen mukaan välitettävä sähkön myyjälle, joten myös myyjällä on asiakaidensa kulutustiedot palauteraportin antamista varten. Jakeluverkkoyhtiö ja sähkön vähittäismyyjä sitoutuvat kumpikin energiatehokkuussopimuksen energiapalveluja koskevaan toimenpideohjelmaan liittyessään neuvomaan asiakkaitaan energian tehokkaassa ja säästäväisessä käytössä sekä antamaan palautetietoa asiakkaansa energiankulutuksesta.

Kun jo valtaosa sekä sähkön vähittäismyyjistä että jakeluverkkoyhtiöistä on liittynyt energiatehokkuussopimukseen ja näin sitoutunut vapaaehtoisesti palautetiedon antamiseen asiakkailleen, on palauteraporttia koskevalla säännöksellä käytännössä sopimus-toimintaa täydentävä luonne. Säännöksellä varmistetaan myös sellaisten asiakkaiden, joille sähköä myyvä tai jakeleva yritys ei ole liittynyt sopimukseen, palautetiedon saanti. Velvoite palauteraportin antamiseen ehdote-

taan annettavaksi sähkön vähittäismyyjälle. Velvoite historiatiedon antamiseen ei ulottuisi asiakassuhteen alkamista edeltävään aikaan. Sähkön käyttäjällä on käytössään myös edellisenä vuonna saamansa raportti, joten hän pystyy halutessaan vertailemaan sähkön kulutushistoriaa myös vaihdettuaan sähkön myyjää.

Tehokkaat ja kohdennetut energiansäästötoimet edellyttävät hyvää ja ajanmukaista tietoa siitä, missä ja miten energiaa käytetään. Yhdistämällä energiankulutustietoja muihin käytettävissä oleviin tietoihin voidaan arvioida energiansäästöpotentiaaleja ja suunnitella tietyille kohderyhmille suunnattuja, energiatehokkuutta edistäviä toimia. Lakiin otettaisiin säännös, joka velvoittaisi energian myyjät antamaan pyydettyä, ei kuitenkaan useammin kuin kerran vuodessa, loppukäyttäjäänsä koskevia aggregoituja tilastotietoja viranomaisille. Näiden tietojen olisi oltava riittävät, jotta energiatehokkuusohjelmia voidaan suunnitella ja panna täytäntöön asianmukaisella tavalla ja jotta energiapalveluja ja muita energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä voidaan edistää ja seurata. Toisaalta tietojen keräämisen ja ylläpidon kustannusten pitäisi olla kohtuulliset ja suhteessa niiden avulla saatavaan hyötyyn. Näiden tietojen pyytamisestä vastaisi Energiamarkkinavirasto. Niiden pyytamisestä päätettäisiin vasta sen jälkeen, kun tietojen antamisen kustannuksista ja niiden hyödyntämismahdollisuuksista energiansäästön toteuttamisessa olisi käytettävissä yksityiskohtaisempaa tietoa.

Lakiesitykseen sisältyvä energiapalveluiden tarjonta asiakkaille tulee pääosin toteutumaan jo käynnissä olevan vapaaehtoisen energiatehokkuussopimuksen puitteissa. Säädös tarvitaan sen vuoksi, jotta myös niiden energiayhtiöiden asiakkaat, joiden energiatoimittaja ei ole liittynyt tai liity energiantehokkuussopimukseen, saa palauteraportin energiankäytöstään ja energiapalveludirektiivin mukaiset mittauspalvelut. Tässä laissa asetettaisiin vähimmäisvelvoite kaikille energiayhtiöille ja siten varmistettaisiin kaikkien energian loppukäyttäjien oikeus saada kyseisiä palveluja energiatoimittajaltaan. Lailla asetettaisiin vähimmäisvaatimukset palautteen antamisesta ja mittauspalveluista.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Yleistä

Energiansäästötoimiin ryhtyminen edellyttää yleensä tietoa energiankulutuksesta ja keinoista, joilla energiankäyttöä voi tehostaa. Sähkön kulutukseen liittyvän palautteen antamisen vaikutuksia sähkön kulutukseen on selvitetty mm. 1990-luvun alkupuolella kauppa- ja teollisuusministeriön pääosin rahoittamassa kuluttajien käyttäytymisen ja energiansäästön tutkimusohjelmassa tehdyssä tutkimuksessa. Sen mukaan palautetietoa saaneet kuluttajat säästivät 3—5 prosenttia energiaa verrattuna kontrolliryhmään, jolle palautetietoa ei annettu. Kun suurin osa energiayhtiöistä on jo liittynyt energiatehokkuussopimukseen ja käytännössä sitoutunut lakiesityksen mukaisiin toimiin energiankulutuksen mittaamisessa ja palautetiedon antamisessa, lain suoranainen energiansäästövaikutus jäänee pieneksi. Laki kuitenkin varmistaa energiapalveludirektiivin toimeenpanon ja kaikkien energiankuluttajien pääsemisen näiden energiatehokkuuspalvelujen piiriin.

Mittaaminen ja laskutus

Sähkön mittaamisesta sähkömarkkinalain nojalla jo annetut säännökset ovat riittävät direktiivin 13 artiklan toteuttamiseksi. Kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen vähittäismyyjän on esityksen mukaan tarjottava asiakkailleen energian todellisen kulutuksen mittaavaa mittaria, kun on kyse uudesta liittymästä ja muulloinkin kuin se on teknisesti mahdollista ja taloudellisesti kohtuullista. Kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen käytön seurannan kannalta kulutuksen mittaaminen kuukausittain on riittävä. Käytössä olevat mittarit täyttävät pääsääntöisesti jo nyt tämän vaatimuksen, joten lakiesitys ei käytännössä edellytä uusia toimia, vaan varmistaa direktiivin vaatimuksen toteutumisen myös jatkossa.

Esitys edellyttää sähkön, kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen sekä verkkomaakaasun todettuun kulutukseen perustuvan laskutuksen vähintään kolme kertaa vuodessa.

Palautetiedon antaminen loppukäyttäjille ja selvitys energian myynnistä

Useimmat sähkön ja kaukolämmön toimittajat antavat säännöllisesti palautetietoa asiakkailleen energiankulutuksesta. Joillakin palautetieto sisältää myös vertailun muiden käyttäjien keskimääräiseen kulutukseen. Useimmiten palautejakson energiankulutusta verrataan vain asiakkaan aikaisempaan kulutukseen. Lakiesitys yhdenmukaistaisi palautetiedon antamisen loppukäyttäjille. Sähköä, verkkomaakaasua, kaukolämpöä ja kaukojäähdytystä myyvät yritykset velvoitettaisiin esittämään kuluttajan energiankäyttöä koskeva historiatieto ja vertailu vastaavien loppukäyttäjien energiankäyttöön. Palautetietoa pitäisi antaa vähintään kerran vuodessa. Osa energian toimittajista joutunee täydentämään tai muuttamaan asiakastietojärjestelmäänsä, jotta edellytetty palautetieto voidaan hallita ja antaa. Palautetiedon antamista varten ei kuitenkaan tarvitsisi hankkia eikä rekisteröidä uudenlaisia henkilötietoja, vaan jo nykyisin useimmissa asiakastietojärjestelmissä olevat henkilötiedot ovat riittävät palautetiedon antamiseen, joten esityksessä ei ole tarpeen säätää henkilötietojen käsittelystä. Laissa ei ole tarkemmin määritetty palautetiedon antamistapaa. Tarkoitus on, että siinä voidaan hyödyntää myös erilaisia yleisesti käytössä olevia sähköisiä palveluja.

Vertailu vastaaviin kuluttajaryhmiin edellyttää tietopankkia, johon sopivalla tavalla ryhmitelty tieto on kerätty. Olisi tarkoituksenmukaista, että tätä tietopankkia kehitettäisiin alan toimijoiden ja viranomaisten yhteistyönä tavoitteena valtakunnallinen, laajasti käytössä oleva ja riittävän usein päivitettävä tietopankki, jota voitaisiin mahdollisesti hyödyntää laajemminkin energiatehokkuustoiminnassa. Tietopankista ei kuitenkaan säädettäisi tässä laissa, vaan sen kehittämisestä ja ylläpidosta sovittaisiin osapuolten kesken.

Viranomaisen pyynnöstä annettava selvitys energianmyynnistä edellyttäisi todennäköisesti ainakin osan sähkön, maakaasun, kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen vähittäismyyjien asiakastietojen täydentämistä tai päivittämistä, jotta energiatehokkuuden seurannan ja edistämisen kannalta riittävän tark-

koja yhteenvetotietoja esimerkiksi kuluttajaryhmittäin voitaisiin antaa. Yhteenvetotiedot eivät sisältäisi yksittäistä henkilöä tai yritystä koskevia tietoja, joten tietojen antamiseen ja säilyttämiseen liittyen ei ole tarpeen säätää henkilötietojen tai liikesalaisuuksien käsitteystä.

4.2 Taloudelliset vaikutukset

Hallituksen esityksessä esitetyn palveluvelvoitteen asettaminen aiheuttaa niille energian vähittäismyymyjille, jotka eivät vielä anna palautetietoa asiakkailleen, pienehkön lisäkustannuksen. Todelliseen kulutukseen perustuva laskutus ja siihen liittyvä mittariluenta aiheuttavat myös lisäkustannuksia energiamyymyjille. Sähkön mittaamisesta ja taseselvityksestä helmikuussa 2009 annettu valtioneuvoston asetus (66/2009) edellyttää, että sähkönkulutuksen ja pienimuotoisen sähköntuotannon mittauksen tulee perustua tuntimittaukseen ja mittauslaitteiston etäluentaan (tuntimittausvelvoite). Asetuksessa on siirtymäsäännös vuoden 2013 loppuun saakka. Sähkön mittaamisen osalta tämä esitys ei aiheuta lisäkustannuksia. Kaukolämmön- ja jäähdytyksen todellista kulutusta ja sen ajoitumista mittaavien mittareiden tarjoamisvelvoitteesta aiheutuvat tavanomaista korkeammat kustannukset voidaan periä mittarin tilanneelta asiakkaalta. Selvityksen antaminen energian myynnistä aiheuttaisi lisäkustannuksia sähkön, maakaasun, kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen vähittäismyymyjille. Mahdollista pyyntöä valmisteltaessa on varmistettava, ettei tietojen toimittamisesta aiheudu vähittäismyymyjille kohtuuttomia kustannuksia ja että selvitystietojen kysymisen ja käsittelyn kustannukset suhteessa niiden avulla saatuun hyötyyn energiatehokkuuden edistämisessä ovat kohtuulliset.

Esityksen kokonaisvaikutukset sähkön, kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen hintaan ovat pienehköt, kun valtaosa energiayhtiöistä toteuttaa joka tapauksessa vähintään lakiesityksen tasoiset toimet energiatehokkuussopimuksen puitteissa.

Esityksen mukaisella palautetiedolla ja laskutusmenettelyillä arvioidaan saavutettavan kotitalouksien sähkönkäyttöön 5—10 prosentin vähenemä. Myös muiden energiamuoto-

jen osalta palautetiedon ja laskutusmenettelyjen vaikutus energiankäyttöön arvioidaan olevan samansuuntainen. Kun esityksen kustannusvaikutukset energiayhtiöille arvioidaan pienehköiksi, niin lakiesityksen ei arvioida lisäävän energiankäyttäjien kustannuksia.

Lain valvonnan ja toimeenpanon vaikutukset valtion talouteen ovat vähäiset. Jos agregoituja energiankulutustietoja kysellään määrävälein, aiheutuu kyselyn valmistelusta, suorittamisesta ja saadun tiedon käsittelystä lisäkustannuksia lähinnä työ- ja elinkeinoministeriölle ja Energiamarkkinavirastolle. Toisaalta kyselyissä saatua tietoa hyödynnettäisiin energiansäästötoiminnassa, joten valtion kokonaiskustannukset eivät tästä olennaisesti kasvaisi. Esityksellä ei arvioida olevan muita kansantaloudellisia vaikutuksia.

4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksellä on vähäiset vaikutukset viranomaisten toimintaan. Energiamarkkinavirastolle arvioidaan aiheutuvan esityksestä lisäystä työmäärään 0,5—1 henkilötyövuoden verran. Resurssikysymyksiin otetaan erikseen kantaa kehyspäättös- ja talousarvioprosesseissa.

4.4 Ympäristövaikutukset

Esitys parantaa sellaisten energiayhtiöiden asiakkaiden, jotka eivät ole energiatehokkuussopimusten piirissä, edellytyksiä energiansäästöön. Kun suurin osa energiankäytöstä tulee olemaan sopimustoiminnan piirissä, niin lakiesityksen energiansäästövaikutus jäänee pienehköksi.

4.5 Muut vaikutukset

Esityksellä ei ole tasa-arvovaikutuksia tai muita yhteiskunnallisia vaikutuksia.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Lakiesitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Valmistelun aikana on laakiehdotusta käsitelty myös sidosryhmistä

koostuvissa kokouksissa. Näissä kokouksissa on ollut edustettuina Energiateollisuus ry, Öljy- ja Kaasualan Keskusliitto ry ja energiayhtiöitä.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt hallituksen esitysluonnoksesta lausunnot seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Kuluttajavirasto, Kilpailuvirasto, Energiamarkkinavirasto, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Suomen ympäristökeskus, Motiva Oy, Energiateollisuus ry, Öljy- ja Kaasualan Keskusliitto ry, Suomen Kuntaliitto ry, Teknologiateollisuus ry, Öljy- ja kaasulämmitys Yhdis-

tys ry, Kuluttajat – Konsumenterna r.y, Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Suomen yrittäjät ry, Akava ry, SAK ry, STTK ry, Suomen Kiinteistöliitto ry, Suomen Kuluttajaliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto ry ja Greenpeace.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Energian loppukäytön tehokkuudesta ja energiapalveluista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi on tarkoitus saattaa Suomen lainsäädäntöön kahdella lakiehdotuksella. Tämän esityksen lisäksi eduskunnalle annetaan esitys laiksi julkisyhteisöjen energiatehokkuudesta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain soveltamisala. Lain tarkoitusta koskeva 1 momentin säännös on muotoiltu yleiseksi ja laajaksi. Energiamarkkinoilla toimivien yritysten tulisi edistää asiakkaitensa toiminnassa energian tehokasta ja säästävää käyttöä. Lain keskeisenä päämääränä on luoda edellytykset energiatehokkuutta parantavien ja energiansäästöä aikaansaavien päätösten tekemiselle.

Energiamarkkinoilla toimivien yritysten energiatehokkuuspalveluista annettavan lain soveltamisala olisi laaja, sillä lakia sovellettaisiin kaikkiin niihin yrityksiin, jotka myyvät sähköä, kaukolämpöä, kaukojäähdytystä tai polttoainetta. Soveltamisalassa ei olisi rajoitteita yrityksen kokoon tai myydyn energian määrään liittyen. Lain velvoitteet, joista säädetään jäljempänä, on pääsääntöisesti asetettu energian vähittäismyyjille ja osa lain velvoitteista on asetettu polttoaineiden osalta tukkumyyjille.

Sähkön ja maakaasun kulutuksen mittaamisen ja laskutuksen osalta olisi lisäksi voimassa, mitä sähkömarkkinalaissa (386/1995) sekä maakaasumarkkinalaissa (508/2000) ja niiden nojalla säädetään.

2 §. Määritelmät. Pykälässä säädettävät määritelmät on pyritty pitämään energiapalveludirektiivin kanssa yhtenäisinä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan energian vähittäismyyjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka myy ammattimaisesti energiaa loppukäyttäjille. Energian vähittäismyyjän määritelmä olisi laaja. Ainoastaan sellaiset energian vähittäismyyjät, jotka myisivät energiaa satunnaisesti taikka ei-ammattimaisesti, olisivat energian vähittäismyyjän määritelmän ulkopuolella. Laissa säädettyjen velvoitteiden ulottaminen muillekin kuin ammattimaisesti energiaa myyville tahoille voisi muodostua kohtuuttomaksi kyseisille tahoille. Vähittäismyyjinä ei pidettäisi muun muassa ei-ammattimaisesti polttopuita myyviä tahoja taikka sellaisia liikehuoneistojen- tai huo-

neenvuokraustoimintaa harjoittavia yrityksiä, jotka ostavat kiinteistölleen sähköä ja myyvät tai jyvittävät sen vuokralaisilleen. Määritelmän perusteella myös sellainen lämpöyrittäjä, jossa lämpöyrittäjä hoitaa ainoastaan kiinteistön lämmityksen eli myy palveluja, ei energiaa, jäisi lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Pykälän 2 kohdan mukaan polttoaineen tukkumyyjällä tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka myy polttoainetta energian vähittäismyyjille. Polttoaineiden tukkumyyjiä olisivatkin siten kaikki myyntiketjussa mukana olevat polttoaineiden myyjät, jotka myyvät polttoainetta edelleen vähittäismyyjille.

Polttoaineella tarkoitettaisiin 3 kohdan mukaan verkkomaakaasua ja liikennepolttoaineena käytettävää maakaasua, nestekaasua, kivi- ja ruskohiiltä, raskasta ja kevyttä polttoöljyä, turvetta, biopolttoaineita sekä liikennepolttoaineita lukuun ottamatta ilmailussa ja meriliikenteessä käytettäviä polttoaineita. Ilmailussa ja meriliikenteessä käytettävät polttoaineet on rajattu polttoaineen määritelmän ulkopuolelle sen vuoksi, että ne on rajattu myös energiapalveludirektiivissä energian määritelmän ulkopuolelle. Maakaasu on tässä laissa määritelty toisaalta liikennepolttoaineena käytettäväksi maakaasuksi ja verkko- maakaasuksi, jolla 4 kohdan mukaan tarkoitetaan maakaasuputkistoa pitkin loppukulutuspaikkaan toimitettavaa maakaasua. Jako on tehty sen vuoksi, että laissa säädettävät velvoitteet kohdistuen verkkomaakaasuun ovat rinnastettavissa sähköön sekä kaukolämpöön ja kaukojäähdytykseen ja liikennepolttoaineena käytettävään maakaasuun kohdistuvat velvoitteet on rinnastettavissa muihin polttoaineisiin.

Pykälän 5 kohdassa määriteltäisiin loppukäyttäjä, jolla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ostaa energiaa omaa loppukäyttöään varten. Energia olisi ostettava omaa loppukäyttöä varten. Kaukolämmön osalta siten asunto-osakeyhtiöt olisi-

vat loppukäyttäjiä, eivät huoneistojen asukkaat.

3 §. Mittaaminen ja laskutus. Pykälässä säädettäisiin energiapalveludirektiivin 13 artiklassa säädetyistä seikoista. 1 momentissa säädettäisiin loppukäyttäjille annettavista energiansäästöä tukevista mittaamiseen ja laskutukseen liittyvistä palveluista. Energiankäytön muuttamiseksi hintatietojen, energiankulutusta ja energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä koskevien tietojen välittäminen loppukäyttäjille on erittäin tärkeää.

Pykälän 1 momentin 1 kohtaan sisällytettäisiin energiapalveludirektiivin 13 artiklan 1 kohdassa säädetyt seikat. Direktiivissä säädetään siitä, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että sähkön, maakaasun, kaukolämmityksen ja/tai kaukojäähdytyksen ja kotitalouksien lämpimän käyttöveden loppukäyttäjille tarjotaan, sikäli kuin se on teknisesti mahdollista, taloudellisesti järkevää ja oikeassa suhteessa mahdollisiin energiansäästöihin, kilpailukykyisin hinnoin käyttäjäkohtaiset mittarit, jotka kuvaavat tarkasti loppukäyttäjän todellista energiankulutusta ja antavat tiedot sen todellisesta ajoittumisesta. Kun olemassa oleva mittari korvataan, on aina tarjottava kilpailukykyisin hinnoin käyttäjäkohtaista mittaria, paitsi jos se on teknisesti mahdotonta tai se ei ole kustannustehokasta, kun otetaan huomioon pitkän aikavälin arvioidut mahdolliset säästöt. Käyttäjakohtaista mittaria on tarjottava kilpailukykyisin hinnoin aina kun on kyse uuteen rakennukseen tai sellaiseen rakennukseen, johon kohdistetaan direktiivissä 2002/91/EY tarkoitettuja merkittäviä kunnostustöitä, sijoitettavasta uudesta liittymästä. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin siten siitä, että energian vähittäismyyjän olisi tarjottava kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen loppukäyttäjille sellaista mittaria, joka mittaa energian todetun kulutuksen sekä antaa tietoa kulutuksen ajoittumisesta aina silloin kun on kyse uudesta liittymästä. Muissakin tilanteissa kyseistä mittaria on tarjottava, jos mittarin tarjoaminen on teknisesti mahdollista ja kokonaiskustannuksiltaan kohtuullista. Lailla ei säädettäisi mahdollisesti kalliimmalla mittarin kustannuksista taikka kustannusten maksajasta. Uuden mittarin kustannusten kohdis-

tamisessa voitaisiin noudattaa kullakin alla vallitsevaa käytäntöä.

Pykälän 1 momentin 2 kohtaan sisällytettäisiin energiapalveludirektiivin 13 artiklan 2 kohdassa säädetyt seikat. Direktiivin 13 artiklan 2 kohdassa säädetään siitä, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että energian jakelijoiden, jakeluverkon haltijoiden ja energian vähittäismyyntiyritysten suorittama laskutus perustuu, kun se on tarkoituksenmukaista, todelliseen energiankulutukseen, ja laskutus tapahtuu selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla. Laskun mukana on asetettava saataville asiaankuuluvat tiedot, joiden avulla loppukäyttäjä saa kattavan selvityksen senhetkisistä energiakustannuksista. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaisesti energian vähittäismyyjän olisi siten esitettävä kaukolämpöä ja kaukojäähdytystä koskevassa laskussa tai sen liitteessä erittely siitä, miten energian hinta muodostuu. Kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen osalta käytettäisiin samoja termejä kuin sähkön osalta on säädetty sähkömarkkinalaissa. Sähkömarkkinalain 13 §:ssä säädetään verkkopalvelun hinnan muodostumisen esittämisestä ja 23 §:ssä säädetään siitä, että sähkömyyjän tulee esittää laskutuksessa asiakkaalleen erittely siitä, miten sähkön hinta muodostuu.

Energiapalveludirektiivin 13 artiklan 3 kohdassa säädetään siitä, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että energian jakelijat ja energian vähittäismyyntiyritykset asettavat, kun se on tarkoituksenmukaista, laskuissaan, sopimuksissaan, liiketoimissaan ja/tai jakeluasemilla saatavissa kuiteissa tai niiden mukana loppukäyttäjien saataville selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla seuraavat tiedot:

a) energian voimassa olevat tosiasialliset hinnat ja todellinen kulutus;

b) loppukäyttäjän nykyisen energiankulutuksen ja saman kauden edellisen vuoden kulutuksen vertailu mieluiten graafisessa muodossa;

c) milloin mahdollista ja hyödyllistä, vertailut saman käyttäjäluokan keskimääräiseksi arvioidun tai vertailukohdan muodostavan energiankäyttäjän kanssa;

d) kuluttajajärjestöjen, energiatoimistojen tai vastaavien elinten yhteystiedot, sisältäen myös Internet-sivustojen osoitteet, joilta voidaan saada tietoa saatavilla olevista energia-

tehokkuutta parantavista toimenpiteistä, vertailukelpoisista loppukäyttäjäprofiileista ja/tai energiaa käyttävien laitteiden objektiivisista teknisistä tiedoista. Direktiivin 13 artiklan 3 kohdassa säädetyistä seikoista säädettäisiin polttoaineiden osalta 3 ja 4 kohdissa. Sähkön, verkkomaakaasun, kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen osalta asioista säädettäisiin 4 pykälässä.

Pykälän 1 momentin 3 kohtaan sisällytettäisiin siten vaatimus siitä, että polttoaineen osalta olisi ilmoitettava loppukäyttäjälle laskussa, sopimuksessa, kuitissa tai niiden liitteenä yksilöidyt tiedot polttoaineen yksikköhinnasta ja toimitetun polttoaineen määrästä. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole säännöksiä polttoaineiden, kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen osalta energian hinnan muodostumisesta, joten asiasta olisi tärkeää säätää. Polttoaineiden osalta ei ole nähty tarkoituksenmukaiseksi säätää vaatimuksia loppukäyttäjien oman kulutuksen tai saman käyttäjäluokan vertailutietojen esittämisestä. Syynä siihen on lähinnä se, että polttoaineita ostetaan tavallisesti useammasta paikasta, eikä myyjällä ole yleensä tietoa ostajan energiankäytöstä, joten vertailutietojen esittäminen olisi varsin vaikeaa tai mahdotonta.

Pykälän 1 momentin 4 kohtaan sisällytettäisiin energiapalveludirektiivin 13 artiklan 3 kohdassa säädetyt seikat polttoaineiden osalta mukaan lukien liikennepolttoaineena käytettävä maakaasu. Energian vähittäismyyjän olisi siten 1 momentin 4 kohdan mukaisesti asetettava kuitissa, laskussa tai muulla sopivalla tavalla polttoaineen loppukäyttäjän saataville tietoja energiatehokkuutta parantavista toimenpiteistä sekä sellaisten tahojen yhteystietoja, joilta saa lisätietoa energiatehokkuutta parantavista toimenpiteistä. Vähittäismyyjä voisi itse valita tehokkaimman tavan asettaa vaaditut tiedot loppukäyttäjien nähtäville. Jos tietoja ei aseteta saataville kuittiin tai laskuun niin ne voidaan esittää myös esimerkiksi internetissä siten, että kuitissa on tulostettuna sellaisen internetsivun osoite, jolta saa kyseisiä tietoja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että 1 momentin 3 ja 4 kohdassa säädetty velvoite koskisi myös liikennepolttoaineena käytettävää maakaasua, mutta ei verkkomaakaasua. Verkkomaakaasun osalta laskuissa

esitettävistä tiedoista säädetään maakaasumarkkinalain nojalla annetuissa asetuksissa ja määräyksissä.

Energiapalveludirektiivin 13 artiklan 2 kohdassa on säädetty, että todelliseen kuluutukseen perustuva laskutus on suoritettava niin usein, että käyttäjät pystyvät säätämään omaa energiankulutustaan. Näin ollen pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että energian vähittäismyyjän olisi suoritettava sähköä, verkkomaakaasua, kaukolämpöä ja kaukojäähdytystä koskeva todelliseen energiankulutukseen perustuva laskutus vähintään kolme kertaa vuodessa. Laskutuksen olisi perustuttava todettuun energiankulutukseen, mutta todettu energiankulutus olisi mahdollista todentaa myös loppukäyttäjän toimittamien energiankulutusta koskevien tietojen perusteella. Todettuun energiankulutukseen perustuvasta laskutuksesta voitaisiin erityistapauksissa poiketa, jos todelliseen energiankulutukseen perustuvan mittauksen ja laskutuksen järjestäminen ei olisi mahdollista tai se olisi kustannuksiltaan kohtuutonta. Sähkön osalta on jo sähkömarkkinalain nojalla säädetty jakeluverkkoyhtiölle mahdollisuus tietyissä tapauksissa toimittaa sähköä ilman mittausta. Myöskään pienimuotoisessa verkkomaakaasun, kaukolämmön taikka kaukojäähdytyksen käytössä ei ole aina tarkoituksenmukaista järjestää mittausta. Momentin siirtymäsäännös olisi 10 §:ssä.

4 §. Raportin antaminen loppukäyttäjälle. Energian vähittäismyyjän olisi 4 pykälän 1 momentin mukaan toimitettava loppukäyttäjälle vähintään kerran vuodessa sähkön, verkkomaakaasun, kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen osalta raportti loppukäyttäjän energian käytöstä. Sähkön osalta raportin antovelvollisuus rajattaisiin jakeluverkkoon (alle 110 kV) liitettyihin asiakkaisiin. Suurjännitteellä sähköä ostavat lähinnä paljon energiaa käyttävät teollisuuslaitokset, joilla yleensä on omat energian käytön seurantajärjestelmät, eikä sähkön myyjällä yleensä ole riittävän yksityiskohtaisia tietoja näiden yritysten energiankäyttöön liittyvistä prosesseista. Raportin toimittamisen ajankohdan vähittäismyyjä voisi päättää itse, kunhan jokaiselle loppukäyttäjälle toimitetaan raportti kerran vuodessa. Raportin antotavasta ei säädettäisi laissa. Lähtökohtana olisi, että raportti on ol-

tava helposti asiakkaan saatavilla. Se voitaisiin toimittaa kirjallisena taikka sähköisessä muodossa, jos loppukäyttäjä on antanut tähän suostumuksensa. Raportti palvelisi loppukäyttäjän mahdollisuuksia seurata omaa energiankäyttöä, sillä raportissa olisi oltava loppukäyttäjän energiankulutus raportin ajanjaksolta ja sitä edeltäneeltä kolmelta vuodelta kuitenkin enintään siltä ajalta kuin asiakassuhde on kestänyt. Pääsääntöisesti vaaditun raportin ajanjakson pituus olisi yksi vuosi, joten loppukäyttäjän energiankulutusta koskevat tiedot ulottuisivat neljälle vuodelle. Lailla säädettäisiin vähimmäisvelvoite, joten luonnollisesti ei olisi mitään estettä sille, jos vähittäismyyjä haluaa tarjota tietoja myös pidemmältä ajalta. Loppukäyttäjä voisi tehdä vertailuja suhteessa muihin loppukäyttäjiin, sillä raportissa olisi oltava vertailutietoja loppukäyttäjän energiankulutuksesta verrattuna muihin vastaaviin loppukäyttäjiin niiltä osin kuin niitä on saatavilla. Lailla ei kuitenkaan veloitettaisi loppukäyttäjiä antamaan vähittäismyyjälle tietoja vertailutietojen pohjaksi, joten vertailutietoja olisi tarjottava loppukäyttäjille sellaisella yksityiskohtaisuuden tasolla kuin niitä voidaan vähittäismyyjän kohtuudella olettaa saavan. Lisäksi raporttiin olisi liitettävä tietoa energiatehokkuutta parantavista toimenpiteistä ja sellaisten tahojen yhteystietoja, joilta saa lisätietoa energiatehokkuutta parantavista toimenpiteistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että vähittäismyyjällä ei olisi raportin antamisvelvollisuutta, jos todelliseen energiankulutukseen perustuvan mittauksen ja laskutuksen järjestäminen ei olisi mahdollista tai se olisi kustannuksiltaan kohtuutonta.

Pykälän 3 momentissa on säädetty raportin toimittamisesta energiayhtiön vaihdostilanteessa. Energian vähittäismyyjän vaihtuessa energiankäyttöä koskeva raportti olisi toimitettava kolmen kuukauden kuluessa energian myyntiä koskevan sopimuksen päättymisestä. Jos loppukäyttäjän ja energian vähittäismyyjän välinen sopimus on kestänyt vähemmän kuin kuusi kuukautta tai edellisen raportin toimittamisesta on enintään kuusi kuukautta, energiankäyttöä koskevaa raporttia ei tarvitsisi toimittaa. Raportin toimittamisvelvollisuutta ei ole nähty tarkoituksenmukaiseksi tilanteessa, jossa loppukäyttäjä vaihtaa energi-

antotoimittajaa alle kuuden kuukauden välein, sillä muutaman kuukauden seurantatiedosta ei ole varsinaista hyötyä energiatehokkuus-toimia suunniteltaessa. Lisäksi energiantoimittajaa usein vaihtavan loppukäyttäjän voidaan katsoa olevan pääsääntöisesti hyvin perillä omasta energiankulutuksestaan.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin sähkön mittaamisesta huolehtivan verkonhaltijan velvollisuudesta antaa palautetietoa varten tarvittavat loppuasiakkaan sähkön mittaustiedot sähkön myyjälle maksutta. Verkonhaltija voisi sisällyttää tiedon hallinnasta ja välittämisestä aiheutuvat kustannukset verkko-liiketoiminnan kuluihin ja periä ne asiakkailtaan osana sähkön siirtomaksua.

Pykälän 5 momentissa valtioneuvostolle annettaisiin toimivalta asetuksella säätää tarvittaessa energian käyttöä koskevan raportin sisällöstä.

5 §. *Selvitys energian myynnistä.* Energiapalveludirektiivin 6 artiklan 1 kohdan a alakohdassa on säädetty, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että energian jakelijat ja/tai jakeluverkon haltijat ja/tai energian vähittäismyyntiyritykset antavat pyydettyä, ei kuitenkaan useammin kuin kerran vuodessa, loppukäyttäjään koskevia aggregoituja tilastotietoja 4 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuille viranomaisille tai toimistoille, tai muulle nimetylle elimelle edellyttäen, että jälkimmäinen puolestaan toimittaa saadut tiedot ensiksi mainitulle. Näiden tietojen on oltava riittävät, jotta energiatehokkuusohjelmia voidaan suunnitella ja panna täytäntöön asianmukaisella tavalla ja jotta energiapalveluja ja muita energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä voidaan edistää ja seurata. Näihin tietoihin voi kuulua aiempia tietoja ja niihin on kuultava tuoreita tietoja loppukäyttäjien kulutuksesta, tarvittaessa myös kuormitusjakaumista, asiakassegmenteistä ja asiakkaiden maantieteellisestä jakautumisesta, samalla kun luonteeltaan yksityisen tai kaupallisesti arkaluonteisen tiedon osalta on soveltuvan yhteisön lainsäädännön mukaisesti säilytettävä sen loukkaamattomuus ja luottamuksellisuus. Työ- ja elinkeinoministeriöllä on valtioneuvoston ohjesäännön perusteella hallinto- ja täytäntöönpanovastuu 4 artiklan 1 kohdassa mainitun tavoitteen osalta asetettujen puitteiden yleisestä valvonnasta ja seurannas-

ta. Työ- ja elinkeinoministeriö on lisäksi nimennyt Motiva Oy:n energiapalveludirektiivin 4 artiklan 4 kohdan mukaisesti toimiseksi hoitamaan energiansäästön seuranta- ja raportointia. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin siitä, että energiaa myyvän yrityksen on pyydettyä toimitettava Energiamarkkinavirastolle enintään kerran vuodessa selvitys energian myyntiä koskevista tiedoista. Energiamarkkinavirasto voisi pyytää sähkön, verkkomaakaasun, kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen osalta tietoja energian kokonaismyynnistä ja sen ajoittumisesta, loppukäyttäjien energiankulutuksesta kuluttajaryhmittäin, loppukäyttäjien maantieteellisestä jakautumisesta asiakasryhmittäin sekä hinnoittelusta ja hintarakenteesta. Polttoaineiden osalta mukaan lukien liikennepolttoaineena käytettävä maakaasu, Energiamarkkinavirasto voisi pyytää polttoainelajeittain tiedot polttoaineen kokonaismyynnistä ja sen ajoittumisesta, myynnin maantieteellisestä jakautumisesta sekä polttoaineen hinnasta. Hinnoittelua ja hintarakennetta koskevien tietojen pyytäminen voisi tulla kyseeseen sen vuoksi, että energiapalveludirektiivin 10 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että poistetaan sellaiset siirto- ja jakelutariffeihin sisältyvät kannustimet, jotka tarpeettomasti lisäävät siirrettävän tai jaeltavan energian määrää. Hintarakennetta koskevilla tiedoilla kyettäisiin havaitsemaan mahdollisia direktiivin 10 artiklassa tarkoitettuja kannustimia. Tietoja ei pyydetäisi joka vuosi automaattisesti, vaan tietoja pyydetäisiin ainoastaan silloin kun se olisi tarpeen ja vain sellaisia tietoja, jotka olisivat energiapalvelujen ja energiatehokkuuden seuraamisen ja edistämisen kannalta tarpeellista, eivätkä ne olisi jo muuten saatavilla ja käytettävissä. Pyydettyjen tietojen julkisuudesta olisi voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

Pykälän 1 momentissa säädetäisiin tietojen toimitusvelvollisuudesta sähkön, verkkomaakaasun, kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen osalta. Tietojen luovutusvelvollisuus olisi vähittäismyyjällä. Tämä olisi luontevaa, koska vähittäismyyjällä on jo käytettävissä 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja vertailutietoja loppukäyttäjistä. Näitä tietoja

voidaan hyödyntää pykälässä myös yhteen- vetotietojen antamisessa.

Polttoaineiden osalta, mukaan lukien liikennepolttoaineena käytettävä maakaasu, tietojen toimitusvelvollisuus olisi pykälän 2 momentin mukaisesti kuitenkin polttoaineiden tukkumyyjällä. Polttoaineita myyviä tahoja on hyvin paljon, joten hyvin pienille vähittäismyyjille selvityksen tekeminen voisi olla myös kohtuuton taakka. Myös viranomaisnäkökulmasta katsottuna selvitysten pyytäminen polttoaineiden osalta tukkumyyjiltä on hallinnollisesti helpompaa.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, että tiedot on luovutettava Energiamarkkinaviraston pyytämässä muodossa ja maksutta. Tietoja ei kuitenkaan voisi pyytää energian vähittäismyyjältä tai polttoaineiden tukkumyyjältä kuin enintään kolmen vuoden ajanjaksolta.

Jotta tietojen saanti pystytään turvaamaan, on tarkoituksenmukaista säätää 4 momentissa, että energian vähittäismyyjän ja polttoaineen tukkumyyjän on säilytettävä tietoja vähintään neljän vuoden ajan.

Pykälän 5 momentissa valtioneuvostolle annettaisiin toimivalta asetuksella säätää tarvittaessa energian myyntiä koskevien tietojen sisällöstä.

6 §. Valvonta. Energiamarkkinaviraston tehtävänä olisi valvoa tämän lain noudattamista.

7 §. Virheen ja laiminlyönnin korjaaminen. Pykälän 1 momentissa säädetään tilanteesta, jossa joku rikkoo tai laiminlyö tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säädöksissä säädettyjä velvoitteitaan. Energiamarkkinaviraston on silloin velvoitettava kyseinen taho korjaamaan virhe tai laiminlyönti. Velvoitepäätöksessä voidaan määrätä, millä tavoin virhe tai laiminlyönti tulee korjata.

8 §. Pakkokeinot. Pykälässä säädetään siitä, että energiamarkkinavirasto voisi asettaa 7 §:ssä tarkoitetun velvoitepäätöksensä tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon asettamisessa ja sen tuomitsemisessa maksettavaksi noudatetaan uhkasakkolaisissa (1113/1990) säädettyä menettelyä.

9 §. Muutoksenhaku. Energiamarkkinaviraston päätökseen haetaan muutosta hallintolainkäyttölain (586/1996) mukaisesti.

10 §. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siirtymäajasta 4 §:ssä tarkoitetun energiankäyttöä koskevan raportin toimittamiselle. Raportti on toimitettava loppukäyttäjille ensimmäisen kerran viimeistään vuonna 2011, joten energiayhtiöillä olisi vuosi 2010 aikaa varautua raportin toimeenpanoon liittyviin seikkoihin. Lisäksi säädettäisiin siitä, että energiayhtiöillä olisi velvollisuus sisällyttää 4 §:ssä tarkoitettuun raporttiin ja 5 §:ssä tarkoitettuun selvitykseen tietoja aikaisintaan vuodesta 2010 lukien, vaikka pykälissä säädetäänkin tietojen sisällyttämisestä kolmen vuoden ajalta. Näin ollen energiayhtiöille ei tulisi takautuvia velvoitteita kerätä raportissa ja selvityksessä vaadittuja tietoja. Jotta tiedon keruu ja tarvittavat valmistelut sekä mahdolliset muutokset asiakastietojärjestelmiin vertailutietojen antamiseksi 4 §:n mukaisessa raportissa ehditään asianmukaisesti tehdä, siirtymäsäännös velvoittaisi näiden tietojen sisällyttämiseen palauteraporttiin vasta vuonna 2012.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 3 §:n 3 momentissa säädettyyn todettuun energiankulutukseen perustuvaan vähintään kolme kertaa vuodessa suoritettavaan laskutukseen siirtymäsäännös. Todettuun energiankulutukseen perustuva vähintään kolme kertaa vuodessa tapahtuva laskutus olisi toteutettava viimeistään 1.1.2014 lukien ja siihen saakka todelliseen energiankulutukseen perustuva laskutus olisi suoritettava vähintään kerran vuodessa.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Energiamarkkinoilla toimivien yritysten energiatehokkuuspalveluista annettavaan lakiin sisältyy valtuussäännökset energian käyttöä koskevan raportin sisältöön sekä energian myyntiä koskevien tietojen sisältöön ja esittämistapaan liittyen. Näistä ei ole tarkoituksenmukaista ottaa säädöksiä lakiin, vaan lakiin ehdotetaan otettavaksi valtuudet valtioneuvostolle antaa tarvittaessa yksityiskohtaisempia säädöksiä.

Lakiehdotuksen 4 §:ssä, jossa säädetään palautetiedon antamisesta loppukäyttäjille, valtioneuvostolle annettaisiin toimivalta asetuksella säätää tarvittaessa energian käyttöä koskevan raportin sisällöstä.

Lakiehdotuksen 5 §:ssä, jossa säädetään energian myyntiä koskevan selvityksen antamisesta, valtioneuvostolle annettaisiin toimivalta asetuksella säätää tarvittaessa energian myyntiä koskevien tietojen sisällöstä ja niiden toimittamisesta.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Nyt ehdotettava laki ei sisällä rajoituksia elinkeinonharjoittamisen vapautteen, vaikka lailla annetaankin lisää tehtäviä energia-alalla toimiville yhtiöille.

Lakiehdotuksessa ei puututa omaisuuden suojan piirissä oleviin asioihin.

Muutoksenhakua ja täytäntöönpanoa koskevat säännökset eivät ole ristiriidassa perustuslain säännösten kanssa, koska Energiamarkkinaviraston tekemiin hallintopäätöksiin haetaan muutosta hallintolainkäyttölain mukaisesti.

Lakiehdotus sisältää säännöksiä valtioneuvoston asetuksenantovallasta. Ehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä 4 §:n mukaisen energian käyttöä koskevan raportin sisällöstä sekä 5 §:n mukaisesta energian myyntiä koskevien tietojen sisällöstä ja niiden toimittamisesta. Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Ehdotetut valtuutus-säännökset on rajoitettu koskemaan teknisluonteisia yksityiskohtia, eikä niihin sisällytetäisi henkilötietoja. Lakiehdotuksen norminantovaltuudet eivät näin ollen ole ristiriidassa perustuslain 80 §:n kanssa, eivätkä myöskään perustuslain 10 §:n yksityisyyden suojaa koskevien säännösten kanssa.

Energiamarkkinoilla toimiville yrityksille säädettyjä velvoitteita antaa loppukäyttäjälle energiansäästöä tukevia palveluja ei ole katsottu perustuslain 124 §:ssä tarkoitetuksi muulle kuin viranomaiselle annetuksi julkiseksi hallintotehtäväksi.

Edellä mainituilla perusteilla hallitus katsoo, että ehdotettu laki voidaan säätää tavalisen lain säätämijärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

energiamarkkinoilla toimivien yritysten energiatehokkuuspalveluista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään energiamarkkinoilla toimivien yritysten velvollisuudesta pyrkiä edistämään energian tehokasta ja säästäväistä käyttöä asiakkaittensa toiminnassa.

Tätä lakia sovelletaan yrityksiin, jotka myyvät tai jakelevat sähköä taikka myyvät kaukolämpöä, kaukojäähdytystä tai polttoainetta (*energia*).

Sähkön ja maakaasun kulutuksen mittaamisen ja laskutuksen osalta on lisäksi voimassa mitä sähkömarkkinalaissa (386/1995) sekä maakaasumarkkinalaissa (508/2000) ja niiden nojalla säädetään.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *energian vähittäismyyjällä* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka myy ammattimaisesti energiaa loppukäyttäjille;

2) *polttoaineen tukkumyyjällä* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka myy polttoainetta energian vähittäismyyjille;

3) *polttoaineella* verkkomaakaasua ja liikennepolttoaineena käytettävää maakaasua, nestekaasua, kivi- ja ruskohiiltä, raskasta ja kevyttä polttoöljyä, turvetta, biopolttoainetta sekä liikennepolttoainetta lukuun ottamatta ilmailussa ja meriliikenteessä käytettäviä polttoaineita;

4) *verkkomaakaasulla* maakaasuputkistoa pitkin loppukulutuspaikkaan toimitettavaa maakaasua;

5) *loppukäyttäjällä* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka ostaa energiaa omaan loppukäyttöön.

3 §

Mittaaminen ja laskutus

Energian vähittäismyyjän on annettava loppukäyttäjälle energiansäästöä tukevia mittauksien ja laskutukseen liittyviä palveluja. Myyjän on:

1) tarjottava kaukolämmön ja kaukojäähdytyksen loppukäyttäjille sellaista mittaria, joka mittaa energian todetun kulutuksen sekä antaa tietoa kulutuksen ajoittumisesta aina, kun liittymä on uusi sekä muulloinkin, kun mittarin tarjoaminen on teknisesti mahdollista ja kokonaiskustannuksiltaan kohtuullista;

2) esitettävä kaukolämpöä ja kaukojäähdytystä koskevassa laskussa tai sen liitteessä erittely siitä, miten energian hinta muodostuu;

3) ilmoitettava polttoaineen loppukäyttäjälle laskussa, sopimuksessa, kuitissa tai niiden liitteenä yksilöidyt tiedot polttoaineen yksikköhinnasta ja toimitetun polttoaineen määrästä;

4) asetettava kuitissa, laskussa tai muulla sopivalla tavalla polttoaineen loppukäyttäjän saataville tietoa energiatehokkuutta parantavista toimenpiteistä sekä sellaisten tahojen yhteystietoja, joilta saa lisätietoa energiatehokkuutta parantavista toimenpiteistä.

Edellä 1 momentin 3 ja 4 kohdassa säädetty polttoaineita koskeva ilmoitusvelvollisuus ei koske verkkomaakaasua.

Energian vähittäismyyjän on laskutettava sähkö, verkkomaakaasu, kaukolämpö ja kau-

kojähdytys todettuun energiakulutukseen perustuen vähintään kolme kertaa vuodessa. Todettuun energiankulutukseen perustuvasta laskutuksesta voidaan kuitenkin poiketa, jos todettuun energiankulutukseen perustuvan mittauksen ja laskutuksen järjestäminen ei ole mahdollista tai se on kustannuksiltaan kohtuutonta.

4 §

Raportin antaminen loppukäyttäjälle

Energian vähittäismyyjän on toimitettava vähintään kerran vuodessa sähkön jakeluverkkoon liitetyle sekä verkkomaakaasua, kaukolämpöä ja kaukojähdytystä käyttävälle loppuasiakkaalle raportti tämän energian käytöstä. Raportissa on ainakin oltava:

1) tiedot loppukäyttäjän energiakulutuksesta raportin ajanjaksolta ja sitä edeltäneeltä kolmelta vuodelta, kuitenkin enintään siltä ajalta, jonka asiakassuhde on kestänyt;

2) vertailutietoja loppukäyttäjän energiakulutuksesta verrattuna muihin vastaaviin loppukäyttäjisiin;

3) tietoa energiatehokkuutta parantavista toimenpiteistä ja sellaisten tahojen yhteystietoja, joilta saa lisätietoa energiatehokkuutta parantavista toimenpiteistä.

Vähittäismyyjällä ei ole 1 momentissa tarkoitettua raportointivelvollisuutta, jos todelliseen energiakulutukseen perustuvan mittauksen järjestäminen ei ole mahdollista tai se on kustannuksiltaan kohtuutonta.

Jos energian vähittäismyyjä vaihtuu, energiankäyttöä koskeva raportti on toimitettava loppukäyttäjälle kolmen kuukauden kuluessa energian myyntiä koskevan sopimuksen päättymisestä. Jos loppukäyttäjän ja energian vähittäismyyjän välinen sopimus ei ole kestänyt kuutta kuukautta tai edellisen raportin toimitamisesta on enintään kuusi kuukautta, ei 1 momentissa tarkoitettua raporttia tarvitse toimittaa.

Sähköenergian mittaamisesta huolehtivan verkonhaltijan on annettava raporttia varten tarvittavat tiedot sähköenergian kulutuksesta sähkön myyjälle maksutta.

Tarkemmat säännökset energian käyttöä koskevan raportin sisällöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Selvitys energian myynnistä

Energian vähittäismyyjän on toimitettava Energiamarkkinavirastolle tämän pyynnöstä sähköä, verkkomaakaasua, kaukolämpöä ja kaukojähdytystä koskevat tiedot:

1) energian kokonaismyynnistä ja sen ajoittumisesta;

2) loppukäyttäjien energiakulutuksesta kuluttajaryhmittäin;

3) loppukäyttäjien maantieteellisestä jakautumisesta asiakasryhmittäin;

4) hinnoittelusta ja hintarakenteesta.

Polttoaineen tukkumyyjän on toimitettava polttoaineita mukaan lukien liikennepolttoaineena käytettävä maakaasu koskevat tiedot polttoainelajeittain:

1) polttoaineen kokonaismyynnistä ja sen ajoittumisesta;

2) myynnin maantieteellisestä jakautumisesta;

3) polttoaineen hinnasta.

Energiamarkkinavirasto saa pyytää 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja enintään kerran vuodessa ja enintään kolmen vuoden ajalta. Tiedot on luovutettava Energiamarkkinaviraston pyytämässä muodossa ja maksutta.

Vähittäismyyjän on säilytettävä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja ja polttoaineen tukkumyyjän 2 momentissa tarkoitettuja tietoja vähintään 4 vuotta.

Tarkemmat säännökset tietojen sisällöstä ja niiden toimittamisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Valvonta

Energiamarkkinavirasto valvoo tämän lain noudattamista.

7 §

Virheen ja laiminlyönnin korjaaminen

Energiamarkkinaviraston on velvoitettava tässä laissa tai sen nojalla säädettyjä velvoit-

teitaan rikkova korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Päätöksessä voidaan määrätä, millä tavoin virhe tai laiminlyönti on korjattava.

8 §

Pakkokeinot

Energiamarkkinavirasto voi tehostaa 7 §:ssä tarkoitettua päätöstään uhkasakolla. Uhkasakon asettamisesta ja sen tuomitsemisesta maksettavaksi säädetään uhkasakko-laissa (1113/1990).

9 §

Muutoksenhaku

Energiamarkkinaviraston tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

10 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 4 §:ää sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2011. Energian vähittäismyyjän ei tarvitse sisällyttää 4 §:ssä tarkoitettuun raporttiin pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja ajalta ennen vuotta 2010. Saman pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaisia vertailutietoja on sisällytettävä raporttiin viimeistään vuonna 2012. Tietoja 5 §:ssä tarkoitettuun selvitykseen ei saa pyytää ajalta ennen vuotta 2010.

Tämän lain 3 §:n 3 momentissa säädetty todettuun energiankulutukseen perustuva laskutus vähintään kolme kertaa vuodessa on toteutettava viimeistään vuoden 2014 alusta. Siihen saakka todelliseen energiankulutukseen perustuva laskutus on suoritettava vähintään kerran vuodessa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 26 päivänä kesäkuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Elinkeinoministeri *Mauri Pekkarinen*